

Εντοπισμός και επαναξιολόγηση του λόγου ύπαρξης των εθνών

Για να τοποθετηθεί κανείς – θετικά ή αρνητικά – απέναντι στην αξία των εθνών είναι απαραίτητο να αποκτήσει μια ιστορική εικόνα των διαδικασιών και των λόγων που προηγήθηκαν της σύστασής τους.

Συναισθάνομαι και κατανοώ πλήρως τις προσπάθειες ορισμού της έννοιας «έθνος» με βάση κάποια σημαντικά χαρακτηριστικά, τα οποία απαντώνται στους ομοεθνείς, όπως γλώσσα, ήθη– έθιμα, θρησκεία, φυσιολογικά χαρακτηριστικά.

Οι περισσότεροι ομοεθνείς (για λόγους γεωγραφικούς) πράγματι συμφωνούσαν εκ των προτέρων σε αυτά τα χαρακτηριστικά (ακόμα και προ της σύστασης των εθνών τους).

Μα κι όσοι έτυχε να μη συμφωνούν, αφομοιώθηκαν –βίαια ή αβίαστα– μέσα στον χρόνο (όπως ήταν λογικό).

Κι έτσι, έχουμε φτάσει τώρα να θεωρούμε δεδομένα τα κοινά χαρακτηριστικά όσων περικυκλώθηκαν από τα σύνορα ενός έθνους.

Κι έτσι, έχουμε φτάσει τώρα στο σφάλμα να θεωρούμε πράγματα που προϋπήρχαν της σύστασης του έθνους ταυτόσημα με το έθνος.

(Παρόμοιο σφάλμα κάνουμε επίσης όταν ταυτίζουμε το Χριστιανισμό με έννοιες όπως αγάπη ή μεταμέλεια –που βεβαίως προϋπήρχαν του Χριστιανισμού).

Επιστρέφοντας όμως στην προσπάθεια διερεύνησης του χρονικού σύστασης των εθνών θα πρέπει να αποδώσουμε στα προαναφερόμενα κοινά χαρακτηριστικά τη σημασία και τον ρόλο που έπαιξαν.

Τα χαρακτηριστικά αυτά, παρότι – όπως είπαμε – εντοπίζονται πλέον όντως στους ομοεθνείς, σε καμία περίπτωση δεν ήταν αυτά ο λόγος του χωρισμού ανθρώπων από ανθρώπους.

Αν δεν υπήρχε κάτι άλλο, πιο κοντά στο ένστικτο και την ανάγκη, τότε οι άνθρωποι αυτοί θα μπορούσαν να συνεχίσουν για πάντα να συμβιώνουν με τους υπόλοιπους, ανταλλάσσοντας και διαμορφώνοντας χαρακτηριστικά.

Και τι ήταν αυτό το «κάτι άλλο» που έπαιξε τόσο σημαντικό ρόλο, και ήταν ο λόγος και η ανάγκη του διαχωρισμού των πληθυσμών και της ένωσής τους σε έθνη;

Γιατί ο άνθρωπος θέλησε να γίνει ομάδα με τον συνάνθρωπο και να ανήκει σε κάποιον επί γης Θεό, που αναγνώρισε και ονόμασε αρχηγό;

Γιατί ένα χωριό θέλησε να ενωθεί με άλλα γειτονικά και να δομήσει μια πόλη;

Γιατί οι πόλεις θέλησαν να ενωθούν σε κράτος και να ελέγχονται από κάποιον επί γης θεϊκό τόπο, που αναγνώρισαν και ονόμασαν πρωτεύουσα;

Η απάντηση σε όλα αυτά τα ερωτήματα είναι η ίδια και είναι υποτιμητική για την ανθρώπινη φύση. Ο φόβος.

Ο φόβος έκανε τον αδύναμο να εκχωρήσει την εξουσία του στον δυνατό.

Κάτω απ' την ασπίδα ενός αρχηγού, μιας πόλης, ενός έθνους, οι εξωτερικές απειλές γίνονται μικρότερες.

Εξαιτίας του φόβου ο άνθρωπος είχε αποφασίσει και αποδεχτεί να εκχωρήσει το μεγαλύτερο μέρος της ελευθερίας του και την ακεραιότητά του, με σκοπό να ζει ασφαλής.

Η σκέψη αυτή βεβαίως δεν καθοδηγήθηκε μόνο από φόβο, αλλά και από την πονηριά του αδύναμου: «Αφού μετρώ τις δυνάμεις μου και βλέπω ότι δεν επαρκούν, αναγνωρίζω ότι αργά ή γρήγορα θα βρεθώ κατεχόμενος από κάποιον δυνατότερο. Προτού λοιπόν αφεθώ σε αυτή τη φυσική εξέλιξη, προτρέχω να υποταχτώ οικειοθελώς, ανταλλάσσοντας αυτό που ούτως ή άλλως θα έχανα, με την ασφάλεια. Για να αντέξω όμως την –όπως είπαμε– υποτιμητική εικόνα μου στον

καθρέφτη, σπεύδω να διατυμπανίσω με λόγους βαρύγδουπους αυτή την εκχώρηση: Δημοκρατία, Λαϊκή κυριαρχία, Ελευθερία».

Και τώρα πια, που έχουν περάσει χιλιετίες από τις συστάσεις των εθνών, ο άνθρωπος ακολουθεί άβουλα, ως παθητικός κληρονόμος, μια συμφωνία ανταλλαγής που ο ίδιος ποτέ δεν ενέκρινε.

Απλώς την παρέλαβε και –εξαιτίας και πάλι του φόβου– συνεχίζει να την τηρεί.

Και τώρα πια, που έχουν περάσει χιλιετίες από τις συστάσεις των εθνών, ο άνθρωπος μοιάζει ακόμα πιο αδύναμος.

Ο λαός άλλοτε δουλεύει ακατάπαυστα, άλλοτε πολεμάει, άλλοτε ζει δύσκολα και πάντοτε πεθαίνει προς όφελος κάποιων ισχυρών που εναλλάσσονται στην εξουσία. Το ίδιο συνεχίζεται ακόμη και όταν αλλάζουν τα πολιτικά συστήματα.

Αλλάζει ο Μανωλιός.

Βάζει τα ρούχα αλλιώς.

Μα στο βάθος πάντα η εκμετάλλευση.

Κι ο άνθρωπος ολοένα μικραίνει.

Κι η εικόνα του μπροστά στον καθρέφτη τού φέρνει κατάθλιψη.

Θυμίζει υποταγμένη πόρνη, που όσους νταβατζήδες κι αν αλλάξει, θα παραμείνει πόρνη.

Μακάρι να 'ρθει κάποτε ένα πρωινό

που ένα ξέσπασμα του ενστίκτου

θα κάνει την πόρνη να πάρει το μαχαίρι και να ελευθερωθεί.

Μακάρι να 'ρθει κάποτε ένα πρωινό που ο άνθρωπος θα συνειδητοποιήσει ότι άλλο πράγμα είναι το ζεστό συναίσθημα της συνύπαρξης και των κοινών χαρακτηριστικών που μοιράζεται με τους γύρω και άλλο το σκύψιμο του κεφαλιού μπροστά στην εκμετάλλευση.

Μακάρι ένα πρωινό να θελήσει ο άνθρωπος να επαναθεωρήσει αυτή την εκχώρηση, αυτή την άτυπη ντροπιαστική συμφωνία.

Να κοιτάξει να δει μέσα στις χιλιετίες που πέρασαν εάν άξιζε όντως αυτή η ανταλλαγή.

Να διακρίνει ότι πλέον για να ζήσει κανείς με ασφάλεια έχει φτάσει στο σημείο να μη ζει.

Κι ύστερα, για όσους ξανακαταλήξουν στην εκχώρηση, ανοικτοί θα είναι πάντα οι τάφοι ζωντανών νεκρών...

βαλμένοι δίπλα-δίπλα...

«εραστές μιας ευτυχίας 5^{ου} ή 6^{ου} ορόφου...».

Μα για όσους προτιμήσουν την ελευθερία από την ασφάλεια, ελεύθερη θα είναι πάντα μια θέση σε ένα βουνό ή μια θάλασσα

μακριά από την τρέλα του άγριου πολιτισμού,

μπροστά και μέσα σε ένα μεγάλο παράθυρο

που θα βλέπει την κορυφή ή το πέλαγος

μπροστά και μέσα σε ένα καθρέφτη

που θα βλέπει τη ζωή.